

Katō Tomojuki je v Japonsku považován za jednoho z hlavních mistrů okinawského karate, ze kterého se v průběhu desetiletí vyvinuly další styly tohoto bojového sportu. Právě u zmíněného mistra trénoval i Jan Čech, který se stal i jeho osobním žákem. Prvním a doposud i posledním.

TOMÁŠ NÍDR
novinář

LN Jak jste se dostal právě k okinawskému karate?

V dětství jsem dělal ve Slaném karate, což mě přivedlo k pubertáckému zájmu o Japonsko. Po maturitě jsem se pokoušel dostat na japanologii, a když to nevyšlo, našel jsem si na letenku, abych zemí poznal zblízka a naučil se řeč. V Tokiu jsem chtěl v karate jako hobby dále pokračovat. Na druhý pokus jsem úplně náhodně narazil na školu mistra Katō, která mě nadchla.

LN Vysvětlíte v kostce, čím se okinawské karate liší od toho, co známe v Česku.

Karate má nespočet svých škol a směrů, které se dále vyvíjejí. Ale to původní, které vzniklo smíšením čínských a okinawských vlivů, se po svém rozšíření z Okinawy do Tokia změnilo k nepoznání. Nejde jen o to, že v okinawském karate je časté soupeře chytat a zápasit na zemi, ale také zpevnění těla pomocí tradičního posilování, či dechových technik je jiné.

LN Byly vám v Japonsku k něčemu karatistické základy z Česka?

Spíše na škodu, protože se všechno musíte přeučovat. Když se mě nyní ve škole nováčkové ptají, za jak dlouho dosáhnou na černý pás, říkám jim bez zkušnosti, že při dobrém nasazení za klidně dva tři roky. Těm, kteří už na karatistické kurzy chodili, předvídám pět let. Ale je to samozřejmě velmi individuální.

Japonci mají nasazenu vnější tvář - masku, kterou společnost vyžaduje, ale v soukromí jsou stejní jako lidé kdekoli jinde. Pokud s nimi budete mluvit anglicky, nikdy tu vnitřní tvář nespátíte.

”

LN Jak dlouho trval černý pás u vás?

Něco přes dva roky. Ale lidé si mylně domnívají, že ten, kdo ho má, je nějakým velkým mistrem. Do černého pásu je to vše v podstatě příprava. Po páscích následuje deset stupňů - danů. Loni se mi povedlo získat 4. dan.

LN Jak taková zkouška probíhá?

Trvala necelé tři hodiny. Předvedete, že umíte předepsané techniky a jejich praktickou aplikaci. Součástí byl také volný boj s protivníkem na stejné úrovni. Vyšel jsem z toho se zlomeným zápěstím a potrháním rukou o jeho zuby.

LN Máte výhodu, že jste osm let byl osobním žákem Katō Tomojukiho. Proč si vybral zrovna vás cizince, když do té doby se nikomu individuálně nevěnoval?

Důležité je ukázat zápal pro trénink a snahu. Na karatistické kurzy se zapisuje spousta cizinců, ale málo se jich snaží dostat pod povrch, což navíc nejde bez ovládnutí jazyka.

Na karatistické kurzy se v Japonsku zapisuje spousta cizinců. „Jen málo z nich se snaží dostat pod povrch. Bez ovládnutí jazyka to ani nejde,“ říká Jan Čech.

FOTO MAFA - FRANTIŠEK VLČEK

Jak se naučit čist vzduch

Jan Čech se osm let učil v Japonsku u mistra okinawské karate a dnes tuto tradiční verzi bojového umění předává svým žákům v Praze. „Mladí se tam ale do karate moc nehrnou, protože bolí a žádná sláva z něj nekouká,“ říká s tím, že momentálně nejpopulárnější japonský sport je - i přes vlažné vztahy s Amerikou - baseball.

LN Jaký máte k mistrovům vztah?

Stal se bez nadsázky mým druhým otcem. Dokonce jsem rok bydlel u něj doma, což bylo dost náročné.

LN Proč?

Kromě tréninku také třeba proto, že celý den trnete, jestli zas neuděláte něco špatně. U nás si všechno řekneme, ale v Japonsku musíte dělat to, co se od vás očekává. Ale co se očekává, vám nikdo nesdělí, protože tak se jedná s dítětem a ne s dospělým. Musíte to vycítit. V japonštině se tomu hezky říká „čist vzduch“.

LN Můžete dát příklad, kdy jste vzduch přečetl špatně?

Ze začátku prakticky neustále. Jde třeba o to poznat, kdy a na co se zeptat, nebo naopak, kdy už mlčet. Odhadnout pocit toho druhého aniž byste se jej museli neustále ptát na něco, o čem třeba nechce mluvit. Cizinec do „čtení vzduchu“ nemá šanci proniknout, aniž by v Japonsku strávil delší čas. Japonci jsou však vůči nám v tomto ohledu velmi tolerantní a vlastně až teprve ve chvíli, kdy takoví být přestanou poznáte, že vás přijali mezi sebe.

LN V Evropě si většinou představujeme mistra jako stoletého staříka, který bojové umění kombinuje s meditací a duchovním osvícením. Jaká je realita?

Duchovnost je dodatečně dodaný prvek. Po druhé světové válce Američané zakázali cvičení všech bojových umění, ale Japonci je pak u okupační správy prezentovali jako prostředek k duchovnímu růstu a dosáhli tak zase brzkého povolení. Pravda je, že dlouhodobý trénink těla vás posílí i mentálně, ale nějaký duchovní přesah bych za karate nehledal. Prostě to byl způsob jak se efektivně ubránit nepříteli holýma rukama a jak zůstat zdravý a silný i do vysokého věku.

LN Za ta léta jste se Japoncům dostal pod kůži, takže můžete posoudit, zda stereotypy, které o nich máme, skutečně platí. Jsou opravdu tak slušní a uctívají, jak se o nich traduje?

Ano, mají nasazenu vnější tvář - masku, kterou společnost vyžaduje, ale v soukromí jsou stejní jako lidé všude jinde na světě. Jenže pokud s nimi budete mluvit anglicky, nikdy tu vnitřní tvář nespátíte.

LN V českém filmu Knoflíkáři se tvrdí, že Japonci nemají nadávky.

Mají, a dokonce je používají stejně často, jen jich je oproti češtině méně. Také mají úplně jiný smysl pro humor. Vtipy založené na dvojsmyslu tu moc nefungují. Například jediný a stále se opakující model televizního humoru spočívá v tom, že se potkají chytrák a hlupák a o něčem si povídají. Nutno však podotknout, že někteří komici tuto formu zábavy dovedli do úplné dokonalosti. Byla by chyba si myslet, že Japonci jsou nějaký suchaři.

LN Co proslavený japonský workoholismus?

Existuje, ale z donucení. Podle zákonů tu mají podobně jako v Evropě předepsaný počet odpracovaných hodin týdně a nárok na dovolenou. Jenže všichni kvůli společenskému tlaku tvrdě makají, aby si svoje místo uchránili před konkurencí těch, kteří mají o jejich místo zájem. Nevybírat si dovolenou a dělat přesčas je tak obvyklé, že na něco takového mnohdy ani nepomyslí.

LN Baví se Japonci rádi o politice?

Vůbec. Hlavně mladí jsou úplně bez zájmu o veřejné dění. Lidé samozřejmě vědí, kdo je zrovna premiér, ale české hospodské debaty nad jeho kroky moc nevedou.

LN Nekomentují ani vztahy s USA?

Pro ty dokonale platí pravidlo o vnější a vnitřní tváři. Jsou s Američany sice spojenci, ale zároveň jim starší generace dosud neodpustila porážku ve druhé světové válce a to, že jim nadále poručníky. Přitom ten stále podřízený vztah vůči Spojeným státům americkým, kdy si Japonci dokonce platí za svou ochranu, naráží na všeobecné sdílené přesvědčení, že Japonci jsou prostě ze všech nejlepsi.

Ve filmech je to natahovaná choreografie. Techniky jsou pro filmové plátno příliš rychlé, málo divácky atraktivní. Je to jako kdybyste se ptal boxera na filmy s Budem Spence-rem.

”

LN Cítil jste, že by tu nadřazenost dali najevo i vám?

Několikrát jsem to zažil, i když podotýkám, že běloši to ze všech cizinců mají v Japonsku nejsnazší. Například při karaoke jeden policista s očima upřenými na mě zpíval píseň z dob druhé světové války o tom, že všechny cizince je potřeba vyhnat ze země. Ale v Japonsku se nad takovými veřejnými projevy xenofobie nikdo příliš nepozastavuje.

LN Jak se vám vůbec podařilo získat povolení k dlouhodobému pobytu? Japonci ho jen tak někomu neudělí.

Dají ho jen tomu, kdo podle zvažení úřadů bude znamenat přínos pro společnost, což platí pře-

devším pro vědce a další experty, pak jsou tu ještě studentská víza. Já bych se však do žádné takové kolony rozhodně nevešel, takže v mém případě to vlastně vyřešil sňatek s japonskou přítelkyní, kterou jsem poznal ještě během jejího pobytu v Praze, kdy tady studovala hru na flétnu.

LN V roce 2009 jste se nakonec i s rodinou vrátil do Česka. Proč?

Zprv jsem si nebyl jistý, zda se karate v Japonsku užijím. Vyučuju ho tam mnoho daleko lepších lidí, než jsem já. Ale hlavně jsem nechtěl, aby moje děti chodily do japonských škol. Tamní systém je založený na drilování od rána do večera a žáky vyložené přetěžuje a kazí jim dětství. I poměrně malí školáci děti se vrací domů až pozdě večer, protože všichni chodí na doučování.

LN Měl jste po návratu do Česka kulturní šok?

Měl. Nejvíce asi z lidí. Když si jednou zvyknete na usměvavost a vřelost Japonska, těžko se pak vracíte zpátky. Japonec v hovoru zpravidla nemá problém říct „Aha, to je zajímavé“ a dál vás poslouchat, u nás mají lidé tendenci všechno za každou cenu zesměšnit a mnohdy se tak připravit o cenné zkušenosti druhých.

LN Je o okinawské karate u nás zájem?

Ano, nejsem sám, kdo ho v Česku vyučuje. V posledních letech získává více a více lidí povědomí o tom, že karate není o ječení a přerážení střešních tašek, ale že to kdysi bývalo komplexní a skutečně funkční bojové umění.

LN Jaká je dnes pozice karate v japonské společnosti?

Mladí se do něj nehrnou, protože bolí a žádná sláva z něj nekouká. Karate je rozděleno na množství směrů s oddělenými soutěžemi a nemá svoje celonárodní zná-

mé hvězdy. To je velký rozdíl třeba od zápasníků sumó, kteří jsou skutečnými celebritami. A za všechno mluví, že nejpopulárnějším japonským sportem současnosti - přes ne právě vřelý vztah k USA - je baseball.

LN Karate se s nejvyšší pravděpodobností dostane do programu olympijských her v Tokiu v roce 2020. Jaký to bude mít dopad?

Ve světě karate probíhají dvě protikladné tendence. Posiluje se dominance sportovního - řekněme zjednodušeného - stylu, ale zároveň zájemci hledají alternativy v původních klasických školách. Karate na olympiádě bude pro nás velkou reklamou. Ale podpoří bezpochyby ten zjednodušující moderní trend, který se mi moc nezamlouvá.

LN Na konec si neodpustím otázku, jak se jako profesionál díváte na filmy, ve kterých hrdinové karate používají?

Ve filmech je to čistá, nekonečně natahovaná choreografie bez reálné podobnosti. Ve skutečnosti je ideálem přemoci protivníka během několika vteřin. Techniky jsou často pro filmové plátno příliš rychlé a jen velmi málo divácky atraktivní. Je to vlastně jako kdybyste se ptal boxera na filmy s Budem Spence-rem.

Jan Čech

Narodil se před 40 lety ve Slaném. V roce 2001 odjel do Tokia, kde se coby amatérský karatista zapojil do tréninku vedeným mistrem jménem Katō Tomojuki. Stal se jeho osobním žákem. Po osmi letech se vrátil do Česka, kde ve své škole Bujutsukan s mistrovým souhlasem předává okinawské karate českým zájemcům. Sám zatím dosáhl na 4. černý pás. S japonskou manželkou má tři děti.